

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

вул. Жилянська, 14, м. Київ, 01033

Ініціатори конституційного подання:

Коаліція громадських організацій
«Реанімаційний пакет реформ»

Суб'єкт права на конституційне подання:

65 народних депутатів України

Уповноважені представники суб'єкта права на конституційне подання:

1. СОБОЛЄВ Єгор Вікторович,

народний депутат України
вул. Грушевського, 5, м. Київ, 01008
Ел. пошта: soboliev_y@v.rada.gov.ua
Тел. (044) 255-34-80

2. ШКРУМ Альона Іванівна,

народний депутат України
вул. Грушевського, 5, м. Київ, 01008
Ел. пошта: Shkrum.Aliona@rada.gov.ua
Тел. (044) 255-36-17

3. КИРИЧЕНКО Юлія Миколаївна,

експерт Центру політико-правових реформ та
Реанімаційного пакету реформ
просп. Оболонський, 14-А, кв.174, м. Київ, 04205
Ел. пошта: juliakyr@gmail.com
Тел. (067) 230-34-96

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

про визнання положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII та пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними)

Відповідно до статей 147, 150 Конституції України, пункту 1 частини першої статті 7, частин першої – третьої статті 51, статті 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (газета «Голос України» від 02.08.2017 № 141) суб'єкт права на конституційне подання - 65 народних депутатів України звертається до Конституційного Суду України із клопотанням про визнання пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14

жовтня 2014 року № 1700-VII (офіційне опублікування: Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056 в редакції Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року), а також пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року (офіційне опублікування: Відомості Верховної Ради, 2017, № 14, ст.159) такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними).

Так, відповідно до пункту 5 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» (далі - Закону) суб'єктами, на які поширюється дії цього Закону є «фізичні особи, які:

- отримують кошти, майно в рамках реалізації в Україні програм (проектів) технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції (як безпосередньо, так і через третіх осіб або будь-яким іншим способом, передбаченим відповідною програмою (проектом);
- систематично, протягом року, виконують роботи, надають послуги щодо імплементації стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингу антикорупційної політики в Україні, підготовки пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, - якщо фінансування (оплата) таких робіт, послуг здійснюється безпосередньо або через третіх осіб за рахунок технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції;
- є керівниками або входять до складу вищого органу управління, інших органів управління громадських об'єднань, інших непідприємницьких товариств, що здійснюють діяльність, пов'язану із запобіганням, протидією корупції, імплементацією стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингом антикорупційної політики в Україні, підготовкою пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, та/або беруть участь, залучаються до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції».

Відповідно до абзацу третього частини третьої статті 45 Закону «Особи, зазначені в абзацах четвертому та п'ятому пункту 5 частини першої статті 3 цього Закону, подають в установленому цим Законом порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік у разі зайняття посади керівника або входження (обрання, призначення) до складу вищого органу управління, інших органів управління відповідного громадського об'єднання, іншого непідприємницького товариства - протягом десяти календарних днів після зайняття посади керівника або входження (обрання, призначення) до складу вищого органу управління, інших органів управління громадського об'єднання, іншого непідприємницького товариства».

Із зазначеними оспорюваними положеннями пов'язані положення пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року, які встановлюють, що «особи, яких цим Законом віднесено до суб'єктів декларування, подають у

встановленому [Законом України](#) "Про запобігання корупції" порядку першу декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у 2018 році за період з дня набрання чинності цим Законом до 31 грудня 2017 року».

Наведені положення пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону та пов'язані з ними положення пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року, на наш погляд, є такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), виходячи з наступного правового обґрунтування.

Так, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року, зокрема, віднесено до суб'єктів, на яких поширюється дія Закону «Про запобігання корупції», таку категорії осіб:

фізичні особи, які:

- отримують кошти, майно в рамках реалізації в Україні програм (проектів) технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції (як безпосередньо, так і через третіх осіб або будь-яким іншим способом, передбаченим відповідною програмою (проектом);

- систематично, протягом року, виконують роботи, надають послуги щодо імплементації стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингу антикорупційної політики в Україні, підготовки пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, – якщо фінансування (оплата) таких робіт, послуг здійснюється безпосередньо або через третіх осіб за рахунок технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції;

- є керівниками або входять до складу вищого органу управління, інших органів управління громадських об'єднань, інших непідприємницьких товариств, що здійснюють діяльність, пов'язану із запобіганням, протидією корупції, імплементацією стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингом антикорупційної політики в Україні, підготовкою пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, та/або беруть участь, залучаються до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції".

Відповідні зміни внесено до статей 1, 3, 45, 46, 49, 60 Закону «Про запобігання корупції».

З цих змін випливає, що на зазначених осіб покладаються передбачені цим Законом антикорупційні заборони та обмеження і вони стають суб'єктами кримінальної та адміністративної відповідальності за їх порушення. При цьому, окреслена категорія зазначених осіб відповідно до статті 45 Закону підпадає під категорію осіб, що зобов'язані подавати декларації у зв'язку з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування. Проте фізичні особи, які отримують кошти, майно в рамках реалізації в Україні програм (проектів) технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції (як безпосередньо, так і через третіх осіб або будь-яким іншим способом, передбаченим відповідною програмою (проектом); систематично, протягом року, виконують роботи, надають послуги щодо імплементації стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингу антикорупційної

політики в Україні, підготовки пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, – якщо фінансування (оплата) таких робіт, послуг здійснюється безпосередньо або через третіх осіб за рахунок технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції; є керівниками або входять до складу вищого органу управління, інших органів управління громадських об'єднань, інших непідприємницьких товариств, що здійснюють діяльність, пов'язану із запобіганням, протидією корупції, імплементацією стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингом антикорупційної політики в Україні, підготовкою пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, та/або беруть участь, залучаються до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції, **не уповноважені виконувати функції держави або місцевого самоврядування, а фактично є громадськими активістами, які спрямовують свою активну громадську діяльність на боротьбу з корупцією.** При цьому на сьогодні боротьба з корупцією є головним пріоритетом державної політики.

1. Зміст невідповідності положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII принципу верховенства права, що визнаний статтею 8 Конституції України.

Системний аналіз Закону України «Про запобігання корупції», зокрема його преамбули та історії прийняття, дозволяє стверджувати про спрямованість цього акта на унеможливлення зловживання впливом чи управлінським ресурсом особами, що уповноважені на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування.

Юридичний словник Блека визначає корупцію як діяння, що вчиняється з метою надання переваг, котрі несумісні із офіційними обов'язками посадової особи і правами інших осіб; діяння посадової особи, яка неправомірно використовує своє становище чи статус для одержання будь-якої переваги для себе або іншої особи з метою, що суперечить правам та обов'язкам інших осіб. Словник С. Ожегова тлумачить поняття корупції як «підкуп хабарами, продажність посадових осіб, політичних діячів». Аналогічна концепція визначення вказаного явища наявна і у статті 1 профільного закону.

Вказане свідчить про неможливість використання інститутів цього закону щодо осіб, котрі здійснюють громадську діяльність у сфері запобігання корупції, адже предметом регулювання закону може бути лише унеможливлення зловживань посадовими особами.

Таким чином, непропорційне поширення пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» на фізичних осіб суперечить статті 8 Конституції України.

а) Легітимна мета встановленого обов'язку та його необхідність у демократичному суспільстві.

Легітимна мета покладення державою на особу певних зобов'язань означає обов'язкову наявність необхідних у демократичному суспільстві цілей, що досягаються у випадку їх виконання.

Положення профільного закону щодо подання декларацій, котрі розкривають майновий стан відповідної категорії посадових осіб та зобов'язують повідомляти його зміну, спрямовані на унеможливлення

незаконного збагачення котре пов'язане із корупцією. Легітимність та необхідність вказаної мети навряд є дискусійною.

Водночас, покладення вказаного обов'язку на суб'єктів, що підпадають під визначення оспорюваних положень та порядок прийняття наявних змін, не дозволяють прослідкувати правомірну мету. Адже зміни, що розширили суб'єктний склад декларантів не містились у первинній редакції проекту, не охоплювались пояснювальною запискою, а подані народним депутатом України усно, під час прийняття відповідного закону про внесення змін (інформація потребує перевірки).

Виходячи із вказаного, легітимна мета може бути оцінена лише у вимірі предметного регулювання та спрямованості Закону України «Про запобігання корупції», котрий спрямований на унеможливлення зловживань посадовими особами публічного права. Але покладення аналогічного обов'язку на фізичних осіб, що здійснюють діяльність у сфері запобігання корупції жодним чином не дозволить забезпечити унеможливлення корупції, адже відповідний сегмент декларантів не здійснює розпорядження публічними ресурсами та не прагне отримати доступ до відповідних посад.

2. Невідповідність оспорюваних положень субстантивним елементам гарантій рівності громадян та їх об'єднань, що передбачені статтями 24 та 36 Конституції України.

Відсутність легітимної мети, що доведена у розділі 1 цього подання, нівелює відповідну субстантивну гарантію Основного Закону. Такою гарантією є рівність відповідних юридичних та фізичних осіб. Вказана рівність означає, що всі, хто перебуває в однаковому становищі, повинні мати рівні права, обов'язки та свободи, бути рівними перед законом і судом. Зазначене положення варто тлумачити у вимірі допустимості позитивної дискримінації.

Враховуючи те, що діяльність щодо протидії корупції не тягне за собою розпорядження адміністративним ресурсом, накладення додаткового обтяження у виді подання декларації лише за видом відповідної діяльності, суперечить принципу рівності громадян та діяльності їх об'єднань.

Оскільки вказаний обов'язок покладений на вузьке коло приватних осіб, що здійснюють діяльність лише у сфері протидії корупції, а не запроваджують, наприклад, загальнообов'язкове декларування – таке регулювання суперечить статтям 24 та 36 Конституції України.

3. З позиції принципу верховенства права (частина перша статті 8 Конституції України), зокрема в частині дотримання принципу правової визначеності такий підхід є неконституційним, оскільки новим Законом неясно і не чітко визначені не лише мета покладення на відповідних осіб зазначених заборон, обмежень і відповідальності, а й саме коло відповідних осіб.

Так, у підпункті 3.1. пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України "Про міліцію" від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010 вказано:

«Одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями. Тобто обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки.»

Конституційний Суд України у Рішенні від 22 вересня 2005 року №5-рп/2005 у справі про постійне користування земельними ділянками вказав, що із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини).

Європейський суд з прав людини неодноразово звертав увагу на недосконалість чинного законодавства України і необхідність дотримуватися принципу правової визначеності. Так, у рішенні від 6 листопада 2008 року у справі "Єлоєв проти України" (Заява N 17283/02, Страсбург, 6 листопада 2008 року)¹ зазначено таке: "Суд вважає, що відсутність чітко сформульованих положень, які б визначали, чи можливо належним чином продовжити (якщо так, то за яких умов) застосування на стадії судового слідства запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, обраного на визначений період на стадії досудового слідства, не відповідає критерію "передбачуваності закону" для цілей пункту 1 статті 5 Конвенції. Суд також нагадує, що практика, яка виникла у зв'язку із законодавчою прогалиною і яка зумовлює тримання особи під вартою протягом необмеженого і непередбачуваного строку за обставин, коли таке тримання не передбачається ні конкретним положенням законодавства, ні будь-яким судовим рішенням, сама по собі суперечить принципу юридичної визначеності, який імплікований Конвенцією і який становить один із основних елементів верховенства права" (пункт 53).

У рішенні від 18 грудня 2008 року у справі "Новік проти України"²Європейський суд з прав людини зазначив, що "коли йдеться про позбавлення свободи, надзвичайно важливою умовою є забезпечення загального принципу юридичної визначеності. Вимога "якості закону" у розумінні пункту 1 статті 5 Конвенції означає, що коли національний закон передбачає можливість позбавлення свободи, такий закон має бути достатньо доступним, чітко сформульованим і передбачуваним у своєму застосуванні для того, щоб виключити будь-який ризик свавілля" (пункт 19).

Так, не відповідають принципу правової визначеності, як елементу принципу верховенства права, і відповідно статті 8 Конституції України, нижчезазначені положення:

---

¹ Рішення Європейського Суду з прав людини у справі "Єлоєв проти України" (Заява N 17283/02, Страсбург, 6 листопада 2008 року) // Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_433

² Рішення Європейського Суду з прав людини у справі "Новік проти України" (Заява N 48068/06, Страсбург, 18 грудня 2008 року) // Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_442

1) Положення п. 5 ч. 1 ст. 3 Закону «Про запобігання корупції»³ чітко не визначає чи фізичні особи повинні відповідати сукупності трьох зазначених ознак чи достатньо лише однієї, задля того аби вважатися суб'єктами, на яких поширюється дія цього Закону, На користь першого підходу свідчить структура цього пункту, яка відрізняється від п.п. 1 і 2 ч. 1 цієї ж статті, що поділяються на підпункти а), б), в)...

Проте при тлумаченні положення із застосуванням системно-структурного методу, з пункту 5 випливає, що відповідна фізична особа повинна відповідати сукупності таких ознак:

- отримувати кошти, майно в результаті реалізації вказаної програми (проекту);
- систематично, протягом року, виконувати відповідні роботи чи надавати відповідні послуги;
- бути керівником чи входити до органів управління відповідного невідприємницького товариства.

При цьому навіть Національне агентство з питань запобігання корупції - центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику відповідно до статті 4 Закону, не має однозначного розуміння, які фізичні особи сьогодні відповідно до пункту 5 частини першої статті 3 Закону підпадають під цю категорію. Так, відповідно до Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону «Про запобігання корупції» стосовно віднесення до суб'єктів декларування фізичних осіб відповідно до пункту 5 частини першої статті 3 зазначеного Закону, затвердженого Рішенням НАЗК від 29 березня 2018 р. № 549⁴ «суб'єктами декларування відповідно до положень статті 45 Закону будуть фізичні особи, які у сукупності одночасно відповідають усім складовим ознакам, передбаченим пунктом 5 частини першої статті 3 Закону». Проте у відповідь на запит громадської організації «Всеукраїнське об'єднання «Автомайдан» НАЗК вказує, що суб'єктом декларування є й, наприклад, фізичні особи, які в рамках навчальних чи просвітницьких заходів в сфері запобігання, протидії корупції

---

³ «5) фізичні особи, які:

отримують кошти, майно в рамках реалізації в Україні програм (проектів) технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції (як безпосередньо, так і через третіх осіб або будь-яким іншим способом, передбаченим відповідною програмою (проектом);

систематично, протягом року, виконують роботи, надають послуги щодо імплементації стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингу антикорупційної політики в Україні, підготовки пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, – якщо фінансування (оплата) таких робіт, послуг здійснюється безпосередньо або через третіх осіб за рахунок технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції;

є керівниками або входять до складу вищого органу управління, інших органів управління громадських об'єднань, інших невідприємницьких товариств, що здійснюють діяльність, пов'язану із запобіганням, протидією корупції, імплементацією стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингом антикорупційної політики в Україні, підготовкою пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, та/або беруть участь, залучаються до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції";»

⁴ Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29 березня 2018 р. № 549 // Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/rozyasnennya-shchodo-podannya-deklaraciy-predstavnykamy-gromadskosti#>

отримують безоплатно презентаційні чи навчальні матеріали, канцелярські приладдя, послуги з проживання, харчування, компенсацію вартості проїзду до місця проведення заходу тощо за рахунок коштів та відповідно до такої програми чи проекту (див. додаток № 10).

2) Законом не визначено який державний орган визначає програми (проекти) технічної допомоги як такі, що відносяться до програм (проектів) у сфері запобігання, протидії корупції і де знайти перелік таких програм (проектів); чи відносяться до таких програм (проектів) програми (проекти), що стосуються, наприклад, удосконалення парламентаризму чи державного управління, або правосуддя і правоохоронної діяльності, або державних закупівель тощо; які критерії такого визначення;

3) Не ясно чи означають слова «систематично, протягом року, виконують роботи, надають послуги», що особа повинна виконувати роботи, надавати послуги безперервно протягом усього року і якщо вона їх виконує, надає лише епізодично, то чи вона належить до вказаної категорії осіб; та який саме державний орган уповноважений відрізнити і за якими критеріями «систематичність» від «епізодичності»;

4) Закон чітко не визначає, що саме передбачає «імплементация стандартів у сфері антикорупційної політики» в контексті діяльності недержавних організацій, адже відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки» (Урядовий кур'єр від 13.05.2015 № 83) зазначена імплементация є обов'язком конкретних державних органів – НАЗК, Мінекономрозвитку, Міненерговугілля, Мінприроди, Мінфіну, Бізнес-омбудсмена;

5) Закон не передбачає критеріїв, за якими ознаками поняття «моніторинг антикорупційної політики в Україні» відрізняється від поняття «аналіз антикорупційної політики в Україні» і чому до зазначених осіб не віднесені ті, які «систематично, протягом року, виконують роботи, надають послуги щодо *аналізу* антикорупційної політики в Україні»;

6) Закон не розмежовує поняття «запобігання і протидія корупції» та «боротьба з корупцією»: що включають ці поняття і чи можна вважати, що особи, які не належать до суб'єктів запобігання корупції та до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (див. статті 1, 2 та ін. Закону «Про запобігання корупції»), але при цьому *борються* з корупцією власними методами (див., наприклад, Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією, Стамбульський план дій з питань боротьби з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР, Бізнес-принципи Transparency International щодо боротьби з корупцією), не є зазначеними вище особами;

7) Законом не визначено чи поширюється дія нових положень Закону на осіб, які є керівниками або керівником чи входять до органів управління неприбуткової організації, яка не є непідприємницьким товариством. Адже аналіз чинного законодавства не надає можливість визначити учому відмінність між «непідприємницькими товариствами» і «неприбутковими організаціями» та чи всі неприбуткові організації є непідприємницькими товариствами;

Останнє впливає із порівняння понять «непідприємницьке товариство» і «неприбуткова організація», які за своїм змістом є схожими, але містять низку відмінних ознак.

Так, згідно із статтями 85 і 86 Цивільного кодексу України від 18.03.2004 № 1618-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492) непідприємницькими товариствами (кооперативи, крім виробничих, об'єднання громадян тощо) є товариства, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками, але можуть поряд зі своєю основною діяльністю здійснювати підприємницьку діяльність, якщо інше не встановлено законом і якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню. Тобто ці товариства можуть одержувати прибуток, хоча це не є їхньою метою.

Відповідно ж до п.п. 14.1.121. п. 14.1 ст. 14 і п.п. 133.4.1 п. 133.4 ст. 133 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112) неприбуткові організації – це організації, які: не є платниками податку на прибуток підприємств; утворені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації; відповідні установчі документи яких містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб, а також передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення); внесені контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій;

8) Закон не дає відповідь чи стосується Закон членів громадських об'єднань без статусу юридичної особи – з урахуванням того, що згідно з ч. 5 ст. 1 Закону «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 1, ст.1) непідприємницьким товариством є лише громадське об'єднання зі статусом юридичної особи;

9) Положеннями Закону не визначено чи стосується Закон усіх без винятку осіб, які входять до складу вищого органу управління громадського об'єднання, іншого непідприємницького товариства у тих випадках, коли вищим органом управління є з'їзд, конференція, загальні збори – з урахуванням того, що таких осіб можуть бути сотні і тисячі.

Так, відповідно до ч. 10 ст. 10 Закону «Про громадські об'єднання» вищий орган управління – це саме з'їзд, конференція, загальні збори тощо. Те саме стосується і політичної партії (ст. 10 Закону «Про політичні партії в Україні»), й інших непідприємницьких товариств (товарні біржі, торгово-промислові палати, благодійні організації, релігійні організації, професійні спілки, адвокатські об'єднання, кредитні спілки, творчі спілки, саморегульовані організації, фонди соціального страхування тощо).

Якщо вищим органом управління є з'їзд, конференція, загальні збори тощо, то в якому порядку повинне звертатися НАЗК відповідно до ч. 3 ст. 49 Закону «Про запобігання корупції» з питанням про неподання декларації членом громадського об'єднання саме до цього органу – з урахуванням визначених в законодавстві і в статутах цих об'єднань строків і періодичності їх скликання;

10) Не зрозуміло що означає словосполучення «та/або беруть участь, залучаються до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції»; чи це передбачає, що суб'єктами, на яких поширюється дія Закону «Про запобігання корупції», також є особи, які не є членами відповідних невідприємницьких товариств, а просто залучаються до здійснення окремих заходів (готелі, що надають приміщення для проведення конференцій, кафе, що надають послуги із проведення «кави-брейк», транспортні підприємства, що надають послуги з перевезення учасників антикорупційного заходу тощо). Якщо так, то не зрозуміло у чому полягає корупційна небезпечність таких участі і залучення. На підтримку цієї позиції є лист-відповідь від НАЗК⁵ (додаток № 10)

11) Словосполучення, застосоване в частині 3 статті 45 Закону «Про запобігання корупції» «Особи, зазначені в абзацах четвертому та п'ятому пункту 5 частини першої статті 3 цього Закону» – з урахуванням того, що пункт 5 частини першої статті 3 цього Закону складається лише з чотирьох абзаців, відсилає до неіснуючого положення Закону;

12) Розділ XIII «Прикінцевих положень», якого саме закону доповнено пунктом 5-1 згідно з розділом II «Прикінцеві положення» Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб».

4. При цьому поширення на фізичних осіб антикорупційних заборон, обмежень та обов'язків у зв'язку з реалізацією ними права на свободу об'єднань та здійсненням певного виду діяльності (боротьбою з корупцією) суперечать конституційному праву на свободу об'єднань, принципу рівності та забороні обмежень за ознакою виду діяльності, невтручанням в особисте життя, які передбачені відповідно статтями 36, 24, 32 Конституції України.

Так, положення Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року №1975-VIII:

всупереч прямій вказівці статті 32 Конституції України, Законом передбачене втручання в особисте і сімейне життя фізичних осіб. У цій статті є винятки (лише в інтересах національної безпеки), але вони стосуються лише посадових осіб, оскільки корупція – це одна із загроз національній безпеці, але корупція – це використання службових повноважень і пов'язаних з ними можливостей, а громадські активісти їх не мають (як правило, крім участі в комісіях, які шляхом голосування приймають юридично значимі рішення);

всупереч нормі статті 34 Конституції України, Законом передбачене обмеження права вільно виражати свої погляди і переконання. Фактично прийнятий закон є помстою за реалізацію цього права громадським активістам – антикорупціонерам. Це підтверджується нелегітимною метою та відсутністю будь-якого логічного пояснення, яким чином громадські активісти виконують функції держави або місцевого самоврядування.

Відповідно до абзацу 3 підпункту 2.1. пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності

---

⁵<https://www.facebook.com/automaidan/photos/a.698917396786278.1073741829.698860176792000/1864764496868223/?type=3&theater>

Конституції України (конституційності) положення третього речення частини першої статті 13 Закону України "Про психіатричну допомогу" (справа про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу) від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016 зазначено, що «обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають встановлюватися виключно Конституцією і законами України, переслідувати легітимну мету, бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими». Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року №1975-VIII не обґрунтовується легітимність мети покладення на осіб наступних обмежень:

покладення на вказані категорії осіб додаткових обов'язків (зокрема щодо декларування майнового стану і доходів) та обмеження і заборони за ознакою роду занять (зокрема, громадська антикорупційна діяльність); поширення на вказані категорії осіб положення про заборону для них використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах (стаття 22 Закону). Зокрема, співвідношення цього обмеження із положенням частини третьої статті 41 Конституції України про те, що «громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону».

Зокрема, це стосується і додаткових заходів здійснення фінансового контролю, які поширюються на суб'єктів декларування (стаття 52 Закону «Про запобігання корупції»). А саме, повідомляти у 10-денний строк НАЗК про відкриття суб'єктом декларування або членом його сім'ї валютного рахунка в установі банку-нерезидента; про отримання доходу, придбання майна на суму, яка перевищує у 2017 році 77200 грн.

Всупереч прямим нормам Конституції України (частини третьої статті 22), при прийнятті Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року №1975-VIII було допущено звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод, зокрема права на працю, частиною якого є рівні можливості у виборі роду трудової діяльності (частина друга статті 43 Конституції України).

Отже, мета покладення таких обмежень не може вважатися легітимною, оскільки не можна прирівнювати громадян до посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування і обмежити їхні права законом, адже права і свободи громадян, інших фізичних осіб можуть бути обмежені виключно Конституцією України та виключно у випадках, передбачених самою Конституцією України (див. статті 21, 22, 23, 64). На відміну від фізичних осіб повноваження посадових осіб обмежуються як Конституцією, так і законами (частина друга статті 19 Конституції України).

Отже, з викладеного випливає, що покладання на невизначене коло фізичних осіб, що отримують кошти в межах певних категорій програм, займаються певним видом діяльності, входять до громадських організацій, що займаються певним видом діяльності, антикорупційних заборон, обмежень та обов'язків, які передбачені для осіб, що здійснюють функції держави, суперечить принципу верховенства права (частина перша статті 8

Конституції України) в частині порушення правової визначеності, а також суперечить конституційному праву на свободу об'єднань (стаття 36 Конституції України), принципу рівності та забороні обмежень за ознакою виду діяльності, невтручання в особисте життя (статті 21, 24, 32 Конституції України).

Керуючись статтями 147, 150, 152 Конституції України, пунктом 1 частини першої статті 7, статтею 35, частинами першою – третьою статті 51, статтею 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII

ПРОСИМО:

1. Визнати положення пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII такими, що не відповідають Конституції України (є не конституційними), оскільки вони не відповідають положенням частини першої статті 8, частині першій статті 21, частині другій статті 24, частині першій статті 32, частини четвертої та частини п'ятої статті 36, частини першої статті 64, Конституції України.

2. Визнати положення пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) як пов'язані з неконституційними положеннями пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року №1700-VII.

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ ТА МАТЕРІАЛІВ, ЩО ДОДАЮТЬСЯ:

1. Підписи 65 народних депутатів України за Конституційне подання про визнання положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII та пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) - на 4 арк.;
  2. Витяг із Конституції України - на 5 арк.;
  3. Витяг із Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII - на 3 арк.;
  4. Витяг із Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII - 16 арк.;
  5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року № 1975-VIII - на 7 арк.;
  6. Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010 - на 8 арк.;
  7. Конституційний Суд України у Рішенні від 22 вересня 2005 року №5-рп/2005 - на 15 арк.;
  8. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Єлоєв проти України» - на 14 арк.;
  9. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Новік проти України» - на 5 арк.;
  10. Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29 березня 2018 р. № 549 - на 7 арк.;
  11. Відповідь Національного агентства з питань запобігання корупції на запит громадської організації «Всеукраїнське об'єднання «Автомайдан» - на 5 арк.;
  12. Витяг із Цивільного кодексу України від 18.03.2004 № 1618-IV - на 1 арк.;
  13. Витяг із Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI - на 4 арк.;
  14. Витяг із Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 №4572-VI - на 2 арк.;
  15. Рішення Конституційного Суду України від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016 - на 7 арк..
- Загалом додатки на 103 арк.